

НОВАТОРСТВО ВІРШОВАНОЇ ФОРМИ І.ФРАНКА ЯК ОЗНАКА МОДЕРНІСТСЬКОГО ХАРАКТЕРУ ЙОГО ПОЕЗІЇ

Першим, хто непрямо назвав І.Франка модерністом, був В.Щурат. Вражений Франковим циклом „Зів'яле листя” (1893), він захоплено відгукнувся про нього в „Зорі” і охарактеризував поетові вірші як перший прояв декадентизму в українській літературі. У тодішньому літературознавстві терміни „декадент” і „модернізм” абсолютними синонімами (див. статті С.Єфремова про О.Кобилянську).

Як відомо, І.Франко, ображений такою кваліфікацією його віршів (етимологічно декадентство – це занепадництво), різко відповів В.Щуратові поезією „Декадент”. Однак у статті-відповіді „Поезія зів'ялого листя в виду суспільних завдач штуки” В.Щурат своєї думки не змінив.

Через століття частина українських літературознавців погодилися з В.Щуратом. Т.Гундорова у праці „Франко – не Каменярь” (1996) стверджує: „Франко був чи не першим українським письменником модерного типу в українській літературі” [1, с. 89]. В.Яременко щодо періодизації модернізму в українській літературі межею відліку вважає 1896 рік, час виходу Франкового „Зів'ялого листя” [10, с. 19]. М.Наєнко до 150-річчя від народження поета видає монографію „Іван Франко. Тяжіння до модернізму” (2006), у якій особливий інтерес викликає розділ „Поезія: модернізація форми, поліфонія філософських символів”. Проте, названі автори, окреслюючи певні ознаки модернізму в поезії геніального автора, менше уваги приділяють такій важливій складовій Франкової поетики як віршована форма, хоча вказують на її специфічні риси. Т.Гундорова, наприклад, зазначає: „Звертає на себе увагу різноманітність ритміки і строфіки цієї поетичної збірки Франка” [1, с. 103], а М.Наєнко констатує, що „твори ліричної драми характеризуються схвильованою ритмікою, яка жодного разу не повторюється в усіх шістдесяти віршах симфонії” [4, с. 59].

В.Щурат кваліфікував декадентизм як „розумне і артистичним смислом ведене змагання до витвору свіжих оригінальних помислів, образів, зворотів мови і форм” [8, с. 36] (підкреслення наше – Б.Б.). Тому закономірно поставити питання про те, чи і чим відрізнялася форма „зів'ялолистяних” поезій від його давніших творів. Те, що така постановка питання не лише можлива, а й виправдана, підтверджує Н.Костенко у цінному і рідкісному, на жаль, у нашому літературознавстві дослідженні „Українське віршування ХХ століття” (1993). У третій главі II розділу, що називається „Стильові особливості процесу розвитку українського вірша”, авторка стверджує: „Тенденції розвитку метрики і ритміки співвідносяться з динамікою історико-літературного процесу, з розвитком літературних напрямів, течій стилів, родів і жанрів” [3, с. 51]. Тут вона характеризує метрику „молодомузівців” та „хатян”, даючи, таким чином, матеріал для порівняння.

Повернемось до Франкової збірки 1896 року.

Про форму поезій „Зів'ялого листя” писав В.Щурат. У названій уже статті він зазначав: „Я про форму й техніку їх повторюю свій перший висказ: красою й оригінальністю висновку, добірністю поетичних зворотів, поетичною свіжістю ті поезії перевищили все, що їх автор писав лиш коли-небудь стихом” [9, с. 98]. На думку В.Щурата, „стеричною легкістю форми” відзначаються ХХ поезія першого жмутку та ІХ, ХІІ, ХVІ, ХІХ вірші третього. Критик також указав на „тяжкість форми” ХVІІІ поезії третього жмутку („Душа безсмертна! Жить віковічно їй!..”), внаслідок „нешасливого вибору стиха Горацієвих од” [9, с. 98].

До ритміки „Зів'ялого листя” у 80-і роки минулого століття звернулася Г.Сидоренко у статті „Естетичне значення віршового ритму”. Вона стисло проаналізувала окремі поезії збірки з точки зору „зв'язку ритму як динамічного осередка, що зводить у єдину систему елементи вірша, з усім художньо-образним ладом твору”. Метрику і строфіку поетових віршів вона розглянула на основі принципів двочленності побудови творів та контрастних образів.

Про форму поезії „Зів'ялого листя” йдеться у ІV розділі нашої монографії „Віршування Івана Франка” (2000). Однак тут проаналізовано поетичні твори цілого десятиліття, включаючи поезії „Мого Ізмарагда” (1898), „Поем” (1893) та недрукованих віршів. Тексти розглянуто і систематизовано щодо метрики, ритміки, строфіки і римування, особливостей рими. Отже, визначено загальні версифікаційні особливості віршованих творів поета означеного часового відтиску.

Ритміці „Зів'ялого листя” присвятив другий підрозділ четвертого розділу монографії „Ліричний універсум Івана Франка: горизонти поетики” (2004) В.Корнійчук. Подібно до Г.Сидоренко, автор, базуючись на постулаті естетичного характеру віршового ритму, „його діалектичного зв'язку зі змістом” [2, с. 372], більш або менш повно розглядає кожен твір збірки не лише щодо метрики, ритміки, строфіки та римування, а й щодо особливостей фоніки та синтаксису. Втім, зіставлень з формою попередніх творів І.Франка тут немає (це не було обумовлено авторським завданням).

Стислу статистику „зів'ялолистової” метрики подано у згадуваній уже статті Г.Сидоренко: „З 60-ти поезій 17 складені ямбічними віршами, 13-хореїчними, 7-амфібрахічними, 5-анапестичними, дактиль зустрічається лише один раз, народнописенні розміри – в семи творах. Число ритмічних різновидів зазначених шести видів складає 40, тобто 2/3 всього художнього матеріалу” [5, с. 42]. Наведені цифри, щодо заявленої нами теми, самі по собі, без зіставлень, нічого не означають.

Проаналізувавши форму кожного вірша збірки (метрика, ритміка, строфіка, римування) на тлі написаних до них І.Франком віршованих творів за цими ж параметрами і в такий спосіб спробуємо дати відповідь на запитання: чи відобразився модерністський характер „зів'ялолистових” творів поета на їх формі? Простіше кажучи, чи була ця форма новою, ще не апробованою; і якщо так, то настільки новою?

Перед безпосереднім розглядом поетичного матеріалу, зауважимо таке. Поезії „Зів'ялого листя”, як відомо, постали не одночасово. У двох номерах „Зорі” 1891 року було надруковано 9 творів з „Першого жмутка” під назвою „Зів'яле листя”: „По довгім, важкім отупінню...”, „Безмежнеє поле в сніжному завої...”, „За що, красавице, я так тебе люблю...”, „Твої очі, мов те море...”, „Не минай з погордою...”, „Як на вулиці зустрінеш...”, „Так, ти одна моя правдивая любов...”, „Так сталося! В труні металевій нині...”, „Я не жалуюсь на тебе, доле...” У другому виданні збірки „З вершин і низин” (1893) під тією ж назвою, крім уже друкованих, І.Франко подав ще твори „Не знаю, що мене до тебе тягне...”, „Не боюсь я ні Бога, ні біса...”, „Раз ми здибались случайно...”, „Не надійся нічого”, „Я не надіюсь нічого”, „Я нелюд! Часто, щоб зглушить...”, „Неперехідним муром поміж нами...”, „Не раз у сні являється мені...”, „Я не кляв тебе, о зоре...”, „Ти плачеш. Сліз гірких потоки...”, „Привид”.

Деякі з перелічених творів були написані ще у 80-і роки. Окрему ж збірку І.Франко задумав створити аж у 1895 році. Тут ми приєднуємося до думки В.Корнійчука, який, зазначивши, що збірка поезій польського автора Яна Каспровича „Milość” з'явилася у львівських книгарнях 29 січня 1895 р., зауважує, що „в цьому ж році Франко розпочинає збирати „зів'яле листя” до свого другого жмутка, а далі створює власну книгу інтимної лірики...” [2, с. 109]. Тому з погляду „модерну” треба було б розглядати лише поезії двох останніх „жмутків”. Однак, для „чистоти досліду” розглянемо також поезії першого жмутку, порівнявши їх з формою творів, укладених до 1893 року.

„Перший жмуток”

1. „По довгім важкім отупінню...” – АмфЗ¹, катрени АbАb². Цю форму поет вже активно використовував (напр.: „Керманич” (1876), „Невільники”, „Слово”, „Ах, коб я був музикантом!” (усі – 18780), „Бубнище”, „Привіт” (обидві – 1881), „Самбатіон” (1883) та ін.).

2. „Не знаю, що мене до тебе тягне...” – Я5, катрени, несистемне римування (AbbD – I строфа, aВаV – II, IV, V, VII, AbAb – III, aВВа – II). Сюди ж віднесемо і поезію „Неперехідним муром поміж нами...”, дуже подібну за формою – Я5, катрени, несистемне римування (АВАВ – I, aВВа – II, AbAb – III). Катрени ямбового 5-стоповика з несистемним римуванням І.Франко застосував і раніше (Напр.: „Незрячі голови наш вік клянуть...” (1880), „Праведні і неправедні” (1884), „У темну ніч я містом тихо брів...” (1886)).

3. „Не боюсь я ні Бога, ні біса...” – АнЗ, катрени, АВАВ. Це – нова форма, такого римування в катренах тристопового анапеста у поета не було.

4. „За що, красавице, я так тебе люблю...” – Я6, сонет на 5 рим (aВВа, aВВа, CdCEdE). Таке римування у поета фіксуємо вперше.

¹ Використовуємо такі умовні позначення: Я – ямб, X – хорей, Д – дактиль, Амф – амфібрахій, Ан – анапест, Дк – дольник, ЯЗ – тристоповий ямб, Я5ц – п'ятистоповий цезурований ямб, Я4З4З – катрени ямба з чергуванням чотиристопових та тристопових рядків.

² Великими літерами латинського алфавіту позначаємо жіночі закінчення рядків, малими – чоловічі, малими з апострофом – дактилічні.

5. „Раз зійшлися ми случайно...” – Х4, п’ятивірші, AbAAb. Це – нова форма. П’ятивіршів хорейчного п’ятистоповика у поета ще не було.
6. „Так, ти одна моя правдивая любов...” – Я6, сонет на 5 рим (aBaV, ВаaV, CCdEEEd). Такого римування поет ще не застосовував.
7. „Твої очі, як те море...” – Х4, катрени, AbAb. Це форма вже була апробована у поезіях „На день 11 юлія 1875 р.”, „Пісні тихії, сумнії...” (1880), „Недужий” (1882), „Кантата на вечір Кониського...” (1885).
8. „Не надійся нічого” – Я5, п’ятивірші, неримований, чергування чоловічих і жіночих клаузул несистемною. П’ятирядкова строфа Я5 у поета з’являється вперше.
9. „Я не надіюсь нічого...” – Х4442 (в останній строфі – Х4), катрени, ABCB. Ця форма вже фігурувала в поемі „Похорон” (80-і роки).
10. „Безмежнеє поле в сніжному завою...” – Амф4343, катрени, АВАВ. Таке римування в цій строфі фіксуємо вперше.
11. „Як на вулиці зустрінеш...” – Х4, катрени, AbCB (у II строфі ABCB). Ця форма характерна для віршів „Рибак серед моря” (1876), „Христос і хрест”, „Світ дримає. Блідолиций...” (обидва – 1880), „З екзамену” (1888), „Болячка” (1891).
12. „Не минай з погородою...” – Х3, катрени, a’b’c’b’. Тут маємо нове римування.
13. „Я нелюд! Часто, щоб зглушить...” – Я4343, катрени, aBaV (I і III), aBcV (II і IV). Поєднання таких схем римування у поета нове.
14. „Не раз у сні являється мені...” – Я5, сонет на 4 рими (aBaV, aBaV, CdCdCd). Характер рим у цій схемі римування – новий.
15. „Похорон пані А.Г.” – Я5552, катрени, несистемне римування. Такого поєднання рядків у поета ще не було.
16. „Я не клянну тебе, о зоре...” – Х4, катрени, AbCb (у I строфі – АВАВ). Таку форму поет вже використовував.
17. „Ти плачеш. Сліз гірких потоки...” – Я4, катрени ABCB (у I строфі АВАВ). Таку форму поет апробував у недрукованому творі „Покинь одного для родини...” (1889).
18. „Я не жалуюсь на тебе, доле...” – Х5, катрени, АВАВ. Характер рим у використаній схемі римування – новий.
19. „Привид” – Я5, катрени, AbAb. Така форма характерна для поезій „Судді тебе й закони зап’ятали...” (1879), „Не все іще було, що може бути...” (1881), „У ХХІІІ-ті роковини смерті Тараса Шевченка” (1884), „Я снів” (1885).
20. „Епілог” – Амф4343, катрени, АВАВ. Така форма характерна для поезії „Безмежнеє поле в сніжному завої”.

„Другий жмуток”

1. „В Перемишлі, де Сян пливе зелений...” – Я5, періоди, неримований. Таку форму поет вже використовував.
2. „Полудне...” – Амф1-4, 8-вірші, несистемне римування. Така форма в поета з’являється вперше.
3. „Зелений явір...” – 17-складовик у варіанті 10,7,10,7 катрени, АВАВ. Ця форма – нова.
4. „Ой, ти дівчино, з горіха зерня” – 10-ти і 11-складовик, двовірші AA. Такої форми в нашого автора ще не було.
5. „Червона калино, чого в лузі гнешся?” – 12-складовик у варіанті 12,6,12,6, катрени, АААА. Форма нова.
6. „Ой ти, дубочку, кучерявий...” – 9-складовик (5+4), двовірші, AA. Таку форму І.Франко вже застосовував у поезії „Анні П.” (1880).
7. „Ой жалю, мій жалю...” – 12-ти і 14-складовий вірш зі схемою 6,6,8,6, катрени, АВАВ. Такого чергування силабічних рядків у нашого автора ще не було.
8. „Я не люблю тебе, о ні...” – Я4343, катрени, aBaV. У цій формі новий характер рим.
9. „Чому не смієшся ніколи?” – Амф3, катрени, AbCb. Така форма вже неодноразово була апробована І.Франком.
10. „В вагоні” – Х4, катрени, AbCb. Поет таку форму вже використовував.
11. „Смійтесь з мене, вічні зорі!” – Х4, катрени, AbAb. Ця форма відома з попередніх віршів.

12. „Чого являєшся мені...” – Я4-1, строфоїди (12-16-15 рядків), несистемне римування. Неврегульований різностоповик з таким діапазоном стопності використано у поета вперше.

13. „Отсе тая стежечка...” – 12-складовик зі схемою 7,5,7,5, катрени AbCb. Така форма використана вперше.

14. „Якби я знав чари, що спиняють хмари...” – 12-складовик (6+6)², двовірші, AA. Цю форму поет уже використовував у творі „Лисиця-сповідниця” (1893).

15. „Що щастя? Се ж ілюзія...” – Я4343, катрени, aBaB. Така форма була властива поезії „Як та опука від скали...” (1883).

16. „Як не бачу тебе...” – An2323, катрени, aBaB. Такий розмір поет використовував уперше.

17. „Як почуєш вночі край свого вікна...” – An4343, катрени, aBaB. Застосований розмір новий у творчості поета.

18. „Хоч ти не будеш квіткою цвісти...” – Я5, октави, aBaBaVCC. Така форма характерна для I строфи поезії „Товаришам”, I і II строф твору „Знов рік минув. Знов крок один вперед...” (обидва – 1880), I строфи „Посвяти Михайлові Петровичу Драгоманову” (1872) та для перших п’яти строф недрукованого твору „Зближався день і сон прогнав (невинний)...” (1885).

19. „Як віл в ярмі, отак я день за днем...” – Я5, катрени, aBaB (I, III строфи), AbAb (II строфа). Подібну форму ми вже описували в поезії з „Першого жмутка” „Не знаю, що лиш до тебе тягне...” (1893).

20. „Сипле, сипле, сипле сніг...” – X4, катрени, aBcB. До катренів хорейчного чотиристоповика з римуванням парних рядків поет вдавався часто, проте такий характер рим застосовано вперше.

„Третій жмуток”

1. „Коли студінь потисне...” – An2323, катрени, AbAb (I і II строфи), AbCb (III строфи). Чергування 2-стоповиків і 3-стоповиків у катренах поет уже використовував („Як не бачу тебе...”). Однак характер рим тут інший.

2. „Вона умерла! Слухай! Бам! Бам-бам!” – Я5, октави, aBaBaVCC, лише в останній строфі – aBaBaVCC. Подібний ритм характерний для поезії „Хоч ти не будеш квіткою цвісти...” (1895).

3. „Байдужісінько мені тепер...” – X5,5,5,5,5,2 і X5,5,5,5,5,2, один шестивірш, abbbaa, два семивірші, ababbcc. Такої форми поет ще не використовував.

4. „В алеї нічкою літньою...” – Я4, періоди, несистемне римування. Подібну форму поет вже застосовував у поемі „Панські жарти” (1877), у творах „Враз з ним панотчики прийдуть...”, „Голод. Уривок з поеми „Різуни” (обидва – 1880), в уривку з поеми „Марійка” (1882), у поезії „Молотять день і ніч – не жито!” (кінець 80-х років).

5. „Покой і кухня, два вікна в партері...” – Amf4343, катрени, ABCB. Такі катрени поет використовував, однак тут інший характер рим.

6. „Розпука! Те, що я вважав...” – Я4, катрени, aBaB. Цей ритм І.Франко використовував досить часто, напр.: „Не раз спогадую ті дні...” (1879), „Безкраї, чорні і сумні...”, „Моя любов”, „Не люди наші вороги” (всі – 1880) та ін.

7. „Не можу жить, не можу згинуть...” – Я4, шестивірші, AAbCCb. Новим тут є римування.

8. „Я хтів життю кінець зробить...” – Я4, періоди, aa. Подібну форму поет вже застосовував у творі „Про багача, що їздив біду купувати...” (1877).

9. „Тричі мені являлася любов...” – Я5, терцини. Цю форму поет до 1896 року використав у 5-ти творах.

10. „Надходить ніч. Боюсь я тої ночі” – Я5, катрени, AbAb. Такий ритм ми фіксували у поезії „Привид” із „Першого жмутка”.

11. „Чорте, демоне розлуки...” – X4, катрени, AbAb, в останній строфі AbCb. Тут маємо ритмічний перегиб з віршем „Першого жмутку” „Смійтесь з мене, вічні зорі...” В обох творах відчутні інтонації Г.Гейне.

12. „І він явивсь мені. Не як мора рогата...” – Я6663663, шестивірші AAbCCb. Це зовсім новий розмір у поета.

13. „Матінко моя ріднесенька...” – Дк2-4 з двома акцентними рядками, тривірші, неримовані. Такої форми у поета не було.

14. „Пісне, моя ти підстрелена пташко...” – Д4343, катрени, AbAb – I строфа, a’ba’b – II і III строфи. Подібна форма характерна для вірша „Тетяна Ребенчукова” (1880).

15. „І ти прощай! Твого ім'я...” – Я443443, шестивірші, ааВссВ. Такий розмір новий у поета.
16. „Даремно, пісне! Щез твій чар...” – Я43443, п'ятивірш, абааб. Ця форма застосована вперше.
17. „Поклін тобі, Буддо!” – Амф2, катрени, АбСб (у першій строфі – АбАб). Тут маємо новий спосіб римування.

18. „Душа безсмертна! Жить віковічно їй!” – силабо-тонічна імітація алкеевої строфи. Нова форма в оригінальних творах поета.

19. „Самовбійство – се трусість...” – Ан2Амф3Ан2Амф3, катрени, АбСб (в одній строфі – Абс'б). Це нова логоедична форма.

20. „Отсей маленький інструмент...” – Я4343, восьмивірші (4+4), аВаВсДсД. Подібний ритм характерний для вірша „Другого жмутку” „Я не люблю тебе, о ні...” Однак тут вірш має чітко виділену катренну будову.

Отже, процент новизни у формі віршів збірки „Зів'яле листя” такий: у „Першому жмутку” – 52,3, у „Другому жмутку” – 55, у „Третньому жмуткові” – 55. Загальний процент у збірці – 46.

Ієрархія нового у віршованій формі виглядає так: 1) розміри, 2) строфи, 3) спосіб римування, 4) характер рим.

Якщо взяти за основу перший критерій (розміри), то цифри вже будуть інші: I розділ – 4,76%, II розділ – 45%, III розділ – 35%. Загальний відсоток новизни – 27,8. У збірці „Мій Ізмарагд” він вищий внаслідок великої кількості віршів-строф з оригінальними розмірами.

То чи ж можна назвати І.Франка модерністом щодо форми його поезій? Так, і щодо окремої збірки, і щодо всієї творчості загалом.

Націленість поета на нове, на експеримент можна простежити впродовж усього періоду його художнього діяння. Ненадрукований дрогобицький „томик” складався з поезій, що були написані „яко проби старинних форм”, тобто мали виразно експериментальний характер. У 1890-у році, маючи за плечима понад три десятиліття поетичної практики, часто позначеної новизною форми, І.Франко у творі, написаному елегійним дистихом, закликав: „Ведіть нас туди, де ніхто ще не втоптував шляху...”.

На жаль, невідомими читачеві залишилися його дольникові експерименти у поезіях „Пісня сироти” (1874) та „Путь життя” (1874). Більше пощастило врегульованим дольникам поета.

Силабо-тонічна імітація алкеевої строфи у поезії „Душа безсмертна! Жить віковічно їй!” (1896) була не тільки одкровенням щодо форми для сучасників, але спонукала інших авторів до запровадження цієї форми (В.Самійленко).

Новаторськими стали силабо-тонічні відповідники давньої східної форми рубаї у Франковому вірші-строфі „Ти сто людей поклав у бою...” (1898) та давньоіндійського розміру шльоки (сльоки), використаної у поезії „Як промінясто гарний цвіт...” (1898).

Незвичною для української поезії була форма поезії „Мамо-природо” (1899), що являла собою поліметричну конструкцію і складалася з неперіодично змінюваних різнорозмірних рядків.

З творчістю І.Франка пов'язують появу силабо-тонічного відповідника й такої античної форми, як ямбічний триметр („Розмова в лісі”, 1900; „Недаром сказано: голодний лях свистить...”, 1902).

Нарешті, саме Франко, незважаючи на певне несприймання “розхитаних” і „вільних” форм, увів в українську поезію вільний вірш, або верлібр (цикл „Вольні вірші”, 1906).

Найбільше метро-ритмічних новацій у І.Франка пов'язано саме з „улюбленою” силабо-тонікою. Багато з можливих силабо-тонічних розмірів були апробовані в українській поезії ще до автора „Мойсея”, однак він відкрив для себе можливість створення нових форм за допомогою врегульованого чергування різностопних рядків одного метра або взагалі різнометричних рядків.

У 80-ті роки поет дав до десяти таких форм, використавши їх як у багатострофних поезіях, так і у віршах-строфах. Перелічимо нові розміри, властиві кількострофним віршам: Амф4 Я5 Амф4 Я2 („Не винен я тому, що сумно співаю...”, 1880), Амф3 Ан3 Амф3 Ан3 („Вже сонечко знов на лугах...”, 1880), Ан3343 („Не пора”, 1880), Амф333 Я2 („Три арештантки”, 1881), Х4223 („NN”, 1883), Ан2 Х3 Ан2 Х3 („Чим пісня жива”, 1884), Х23443 („Шумка о.Павликова”, 1884).

Вірші-строфи, що характеризувалися незвичним ритмом, мали такі комбінації розмірів: Ан2 Х4 Ан2 Х4 („Наче віз без коліс...”, 1883), Х5 Амф2 Х5 Амф2 („Мов той пишнobarвний цвіт прекрасний...”, 1883), Амф4 Ан3 Амф4 Д3 („Гадюка вбива своїм зубом затрутим...”, 1889), Ан3 Амф 232 („Не вбивати – се перша з чеснот...”, 1889).

У 90-ті роки новими ритмічними формами у багатострофних творах були Ан2323 („Як не бачу тебе...”, 1896), Амф4424 („Побіда”, 1898), Д222322 („Зразу сварилися...”, 1898), у віршах-строфах – Я4543 („Щасливий той багач подвійно...”, 1898), Я5354 („Хто духом низький, не мішайся там...”, 1898), Я6575 („Хоч би й мертвою міг гнівливий воскресить...”, 1898), Амф3232 „Хто в першій частині життя...”, 1898).

У перше десятиліття нового сторіччя для творчості І.Франка характерна поява таких нових комбінацій розмірів, як Ан2233 („Кожна кичера в млі...”, 1901), Д34553 („Де не лилися ви в нашій бувальщині...”, 1902), Ан3232 („Мойсей”, 1905, „Ходить туча по голій горі...”, 1906), Я2 Х343 („Січковий марш”, 1906), Х335335 („Що за диво!”, 1906).

У віршах-строфах 1911-го року „Блаженний той, що дба про душу слуг своїх...” та „Ті, що крізь помилки до правди добиваються...” маємо розміри Я642645 і Я6 Х4 Я52.

Новим для української поезії було кільцеве римування дактилічних та чоловічих закінчень рядків (а'бба') у поезії „О розстроєна скрипка, розстроєна...” (1901). Такими ж видаються „римові сплети” у двох дев'ятирядкових строфах поезії „Я не лукавила з тобою...” (1880): ААВССДДД та аналогічних строфах 4-го вірша із циклу “Гадки на межі” (1881): ааbb CCDbD.

У десятивіршах поезії „Хорий” (1883) поет римує останній рядок строфи з першим рядком наступної, а в тринадцятирядкових строфах не друкованої за життя поезії „Втомився я. Мов жар, горить все тіло...” (1880) зі схемою римування АВВАСДЕСДХЕФФ „холостим” є 10-й рядок.

Надзвичайно оригінальним є прийом розриву останнього у рядку слова заради римування.

Нові форми І.Франко запозичав із загальнолюдської скарбниці форм або придумував сам.

С.Смаль-Стоцький, який однозначно диференціював віршові форми на „свої” та „чужі”, щодо І.Франка відкидав цю опозицію. В ювілейному викладі „Характеристика літературної творчості Івана Франка” дослідник наголошував на винятковій ролі Каменяра у збагаченні національної літератури: „Із його творів б'є передусім в очі величезна начитаність в усіх європейських літературах і виїмкове в нас доси літературне образование. Щонайкращі квітки, які лиш де-небудь в світі зглянуло його бистре око, пересаджував він зараз на наш літературний і культурний пустар то чудовими перекладами з усіх світових літератур, то умілим нащепленням нових літературних напрямів, нових форм, нового духа на наших простеньких дичках. Із некультурного пустару під його умілою, дбалою і старанною рукою зробився на наших-таки очах чудовий парк. Франко – се європеець в нашій літературі, він європеїзував нашу літературу” [7, с. 6].

Література

1. Гундорова Т. Франко – не Каменяра. – Мельборн: Університет ім. Монаша. Відділ славістики, 1996. – 153 с.
2. Корнійчук Валерій. Ліричний універсум Івана Франка: горизонти поетики. Монографія. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2004. – 488 с.
3. Костенко Н.В. Українське віршування ХХ століття. – К.: Либідь, 1993. – 232 с.
4. Наєнко М.К. Іван Франко: Тяжіння до модернізму. – К.: Академвидав, 2006. – 96 с.
5. Сидоренко Г. Естетичне значення віршового ритму // Радянське літературознавство. – 1986. – № 1. – С. 38-45.
6. Франко Іван. Збір. творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1976-1986.
7. Смаль-Стоцький С. Характеристика літературної діяльності Івана Франка. Ювілейний виклад. – Львів, 1913. – 20 с.
8. Щурат В. Літературні портрети // Зоря. – 1896. – № 7. – С. 16-17.
9. Щурат В. Поезія зів'ялого листя в виду суспільних завдань штуки // Зоря. – 1897. – № 4. – С. 96-97; №6. – С. 48-119; № 7. – С. 135-137.
10. Яременко В. Панорама української літератури ХХ століття // Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття: В чотирьох книгах. – Кн. 1. – К.: Аконті, 2001. – С. 15-44.

